2024-11-28
LI2024/02201

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Naturvårdsverket

106 48 Stockholm

Uppdrag till Naturvårdsverket att utreda och lämna förslag på förvaltningsåtgärder för varg

Regeringens beslut

Regeringen ger Naturvårdsverket i uppdrag att utreda och lämna förslag på vilka ytterligare förvaltningsåtgärder som krävs för att den svenska vargstammen ska bibehålla en gynnsam bevarandestatus enligt rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet) vid ett referensvärde om 170 individer.

Naturvårdsverket ska även beräkna kostnader för genomförandet av förvaltningsåtgärderna som krävs för olika referensvärden i intervallet 170–270 individer samt lämna förslag på en tidsplan för genomförande av föreslagna åtgärder som innebär att åtgärderna genomförs så snart som möjligt.

Naturvårdsverket ska lämna nödvändiga författningsförslag.

Naturvårdsverket ska löpande informera Regeringskansliet om hur arbetet med uppdraget fortskrider.

Naturvårdsverket ska senast den 15 mars 2025 lämna en skriftlig redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet med kopia till Klimat- och näringslivsdepartementet).

Bakgrund

Sveriges vargpopulation har haft en kontinuerlig tillväxt sedan början av 1980-talet fram till 2014, då populationen uppgick till cirka 415 individer.

Det senaste decenniet har populationens storlek stabiliserats och överstiger det nuvarande referensvärdet om 300 individer. Enligt den senast genomförda inventeringen fanns det hösten 2023 cirka 375 (296–487) individer i Sverige.

Huvuddelen av den svenska vargpopulationen befinner sig i det mellersta förvaltningsområdet, men på senare år har en tydlig förskjutning skett söderut. Det finns numera reproducerande familjegrupper i flera län i det södra förvaltningsområdet.

Inavelsgraden i populationen nådde sin högsta nivå under 2006 då inavelskoefficienten uppskattades till mer än 0,30. Nivån har sedan sjunkit och värdet har stabiliserats på 0,24 +/- 0,1 det senaste decenniet. I det vetenskapliga underlaget till Naturvårdsverkets Delredovisning av regeringsuppdraget att utreda gynnsam bevarandestatus för varg från 2015 (NV-02945-15) konstaterades att en effektiv invandrare per femårsperiod har lika stor effekt för att förbättra genetiken i populationen som en populationsökning med cirka 500 individer utan invandring.

Enligt den nämnda delredovisningen behöver reproduktion mellan en ny invandrad östlig varg och en skandinavisk varg ske minst en gång under varje femårsperiod, vilket motsvarar en varggeneration, för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus. Av Naturvårdsverkets, Statens jordbruksverks och Statens veterinärmedicinska anstalts delredovisning av regeringsuppdraget att ta fram myndighetsgemensamma riktlinjer vid flytt av varg inom Sverige från 2024 (NV-05942-22) framgår att målet om minst en reproduktion mellan en invandrad och en skandinavisk varg per period har uppfyllts under de tre senaste femårsperioderna. Reproduktionerna har enligt delredovisningen varit två under 2008–2012, tre under 2013–2017 och en under 2018–2022.

Enligt det vetenskapliga underlag som presenterats av Naturvårdsverket 2024 i rapporten Analys av vargens referensvärde i fråga om populationsstorlek för gynnsam bevarandestatus (NV-05942-22) kan referensvärdet vara i den lägre delen av intervallet 170–270 individer under vissa förutsättningar. Enligt Naturvårdsverket krävs bland annat en viss invandring av östliga vargar som etablerar sig i den skandinaviska populationen, att födslo- och dödstal inte försämras jämfört med dagens nivåer och att det sker en ytterligare mer detaljerad och ingående individbaserad förvaltning och övervakning.

Skälen för regeringens beslut

Regeringen avser att Sverige i samband med rapporteringen enligt artikel 17 i art- och habitatdirektivet under 2025 ska rapportera ett referensvärde om 170 individer för gynnsam bevarandestatus gällande populationsstorlek för den svenska vargstammen.

Den svenska vargstammen har under 2000-talet haft en positiv populationsutveckling och en sjunkande inavelsgrad. Dessutom har vargstammen de senaste åren utökat sitt utbredningsområde påtagligt.

Regeringen konstaterar att invandringstakten för vargar från öst under de senaste femårsperioderna dessutom har varit högre än den lägstanivå som krävs enligt Naturvårdsverkets redovisningar från 2015 i rapporten Delredovisning av regeringsuppdraget att utreda gynnsam bevarandestatus för varg (NV-02945-15) respektive 2024 i rapporten Analys av vargens referensvärde i fråga om populationsstorlek för gynnsam bevarandestatus (NV-05942-22).

Regeringen gör därför bedömningen att den svenska vargstammen behöver och kan minskas för att minska den negativa påverkan vargen har på exempelvis tamdjursägare, och att det finns ett vetenskapligt underlag för detta.

En sänkning av referensvärdet kan enligt Naturvårdsverkets bedömning ske under förutsättning att

- i genomsnitt 2–3 invandrade individer med östligt ursprung etablerar sig i populationen varje tioårsperiod,
- att födslotal och dödlighet i populationen inte försämras jämfört dagens nivåer, och
- att det bedrivs en, i relation till nivån i referensvärdesspannet, allt ökande grad av ytterligare individbaserad och mer resurskrävande vargförvaltning, avseende bl.a. genetisk provtagning och analyser som grund för beslut.

Vidare bedömer Naturvårdsverket att referensvärdet kan vara i den lägre delen av intervallet om övervakning och förvaltning av populationen individbaseras ytterligare, vilket inkluderar utökad genetisk provtagning och mer omfattande genetiska och genomiska analyser som underlag för olika typer av förvaltningsbeslut om till exempel jakt, märkning och flytt.

Den svenska vargförvaltningen är redan mycket detaljerad. För att övervaka och säkerställa att förutsättningarna för att bibehålla gynnsam bevarandestatus inte försämras bedömer regeringen att Naturvårdsverket bör utreda vilka åtgärder som kan behöva vidtas.

För att vid behov kunna vidta dessa åtgärder bör Naturvårdsverket ges i uppdrag att utreda och lämna förslag på vilka ytterligare förvaltningsåtgärder som krävs för att den svenska vargstammen ska bibehålla en gynnsam bevarandestatus vid ett referensvärde om 170 individer, beräkna kostnader för genomförandet av åtgärderna samt lämna förslag på en tidsplan för genomförande av föreslagna åtgärder.

På regeringens vägnar

Peter Kullgren

Sebastian Olofsson

Kopia till

Statsrådsberedningen/EU CRP1 och EURÄTTS K
Finansdepartementet/BA
Klimat- och näringsdepartementet/Me och NM